

Argument i logičke pogreške

-
- Argument
 - Vježba
 - Logičke pogreške
 - Vježba

-
- Zaključak, argument, dokaz
 - Zaključak: premise iz kojih slijedi sud konkluzija
 - Argument: Skup tvrdnji kojeg čini premise(tvrdnja kojom se opravdava) i konkluzija(tvrdnja koja se opravdava)
 - Dokaz: sustavni prikaz zadovoljenja strožih ili najstrožijih kriterija utemeljenja istinitosti određenog suda

Argument

- „Stresne situacije u trudnoći, osim što štete majci, štete i djetetu. Trudnice bi trebale izbjegavati ono što šteti njima i djetetu. Prema tome, trudnice bi trebale izbjegavati stresne situacije.”
- P1: Stresne situacije u trudnoći, osim što štete majci, štete i djetetu.
P2: Trudnice bi trebale izbjegavati ono što šteti njima i djetetu.
K: Trudnice bi trebale izbjegavati stresne situacije.

-
- "Budući da nijedan leptir nije ptica, a neke su životinje leptiri, slijedi da neke životinje nisu ptice."
 - P1: Nijedan leptir nije ptica.
P2: Neke životinje su leptiri.
K: Neke životinje nisu ptice

Objašnjenje i argument (prema D. Sekulić)

- Objašnjenje ima sličnu unutarnju logičku strukturu
- Argument: premise smatramo zajamčenima i koristimo ih da uđtvrdimo tezu (konkluziju)
- Objašnjenje: zajamčen eksplanandum (sud koji želimo objasniti), nastojimo utvrditi eksplanans (hipotezu-sud pomoću kojeg objašnjavamo)

-
- *Branimire, zašto si upisao fakultet? Pa ti si uvijek govorio da fakultet nije za tebe i da te daljnje obrazovanje ne zanima. Branimir odgovara: Upisao sam se na fakultet zato što obrazovanje nikada ne može biti loša odluka.*
 - *Zašto uopće upisivati fakultet kada, čini se, diploma u ovoj zemlji malo vrijedi? Branimir odgovara: Dobro je upisati se na fakultet zato što obrazovanje nikada ne može biti loša odluka.*

	ZAKLJUČAK	ARGUMENT	OBJAŠNJENJE
Struktura	<u>Premise</u> konkluzija	<u>Razlozi</u> Teza (konkluzija)	<u>Eksplanans (hipoteza)</u> eksplanandum
Svrha	Izvođenje tvrdnje (konkluzije) iz jedne ili više drugih tvrdnji (premisa)	Uvjeravanje da tvrdnja (teza) jest istinita	Pokazivanje zašto je tvrdnja (eksplanandum) istinita

sporno

nesporno

Dokaz- sustvni prikaz zadovoljenja unaprijed utvrđenih kriterija utemeljenja istinosti teza

Dobar argument

- racionalno uvjerljiv
- kod njega premise podupiru konkluziju
- što je podrška jača snaga argumenta je veća
- prema stupnju logičke snage razlikujemo induktivne i deduktivne argumente
- induktivni: jači ili slabiji
- deduktivni: logički snažan

Stupnjevi logičke snage

Svi ljudi su smrtni.

Sokrat je čovjek.

Sokrat je smrtan.

Većina sportaša se zdravo hrani.

Marko je sportaš.

Marko se zdravo hrani.

najveća logička snaga - valjanost:

ako su istinite premise,

konkluzija mora biti istinita.

premise u određenom stupnju podupiru

konkluziju:

ako su premise istinite,

vjerojatno je istinita i konkluzija

nededuktivni argumenti

deduktivni argumenti

-
- argumentiranje je razgovorna razmjena, uvjeravanje u istinitost teze
 - uočavanju argumenata u tekstu pomažu riječi koje upozoravaju na prisutnost argumenata
 - indikatori premisa (jer, zato što, zbog toga, pod pretpostavkom, što slijedi iz činjenica, da što možemo utvrditi na temelju, razlozi tome su...)
 - indikatori konkluzija (dakle, tada, tako da, pa u skladu s tim iz čega slijedi iz čega vidimo, što pokazuje da, što dokazuje da, iz čega zaključujemo...)

-
- "Sindikalci upozoravaju da devalvacija domaće valute ne bi pomogla izvozu jer je prosječni 50 posto hrvatskog proizvoda uvezeno, pa bi taj dio proizvoda bio skuplji. To je kako tvrde, još jedan argument da je riječ o promašenoj mjeri ekonomske politike.- Kvalitetan hrvatski proizvod može se prodati bilo gdje u svijetu, i to dokazuju hrvatski proizvođači koji su uspjeli i u postojećim uvjetima. (Jutarnji list, 25. i 26.05.2005.)"

EksPLICITNA i implicitna premisa

- "Ernst i Herbert sjede u kafiću, pričaju i piju pivo. Na stolu je kikiriki u ljusci – Ernst ga jede, Herbert ne. Ernst kaže Herbertu, s ciljem da ga uvjeri da ovaj treba jesti kikiriki: *Kikiriki trebaš jesti kada piješ pivo jer se njihovi okusi izvrsno slažu*. Herbert na to odgovara: *Mislim da ja ne trebam jesti kikiriki zato što sam na njega alergičan*.
Zapis Herbertovog argumenta izgleda ovako:
P1: Alergičan sam na kikiriki.
P': Ako sam na neko jelo alergičan, onda to jelo ne trebam jesti.
K: Kikiriki ne trebam jesti. "

Vježba

- **1. Odredite koji od ponuđenih primjera predstavlja argument!**

- 1.Djecu i njihova mišljenja treba više uzimati u obzir zato što su ona iskrenija od nas odraslih.-argument

•

2. Ako nisam u Rijeci, nisam u Hrvatskoj. Nisam u Rijeci. Prema tome, nisam u Hrvatskoj.-argument

•

3. Bartolov sin ima sina. Prema tome, Bartol je djed. -argument

- 4.Svaki se pojedinac treba baviti nekom tjelesnom aktivnošću zato što ona povećava pojedinčevo duhovno i tjelesno zdravlje, a jasno je da treba raditi ono što povećava duhovno i tjelesno zdravlje.-argument

•

5. Ako budem ustrajan i strpljiv u rješavanju zadataka, moja će se ustrajnost i strpljivost isplatiti. -kondicional

- **2.Konstruirajte argumente na sljedećem primjeru!**

- Svaki čovjek ima vlasništvo nad sobom i svojim proizvodima, posjedovanje samog sebe odnosi se i na posjedovanje vlastitih funkcija, pa tako i reproduktivnih. Dakle, roditelji imaju vlasništvo nad svojom djecom
-

- **3.Identificirajte premise i konkluziju u sljedećim argumentima.**

- 1.Prijatelji su jako važni u životu pojedinca. Ono što je jako važno u životu pojedinca treba njegovati. Prema tome, prijateljstvo treba njegovati.
- 2. Budući da postoji samo ono što mogu zahvatiti svojim osjetilima, a Boga ne mogu zahvatiti svojim osjetilima, Bog ne postoji.

- **4.Odredite jesu li navedeni primjeri argumenti ili objašnjenja.**

- 1. Sokrat je umro zato što je popio otrovan sok kukute. -objašnjenje

-

2. Osjećam da je život podijeljen na užasno i bijedno. To su dvije kategorije.

Užasno bi bili krajnji slučajevi: slijepi ljudi, osakaćeni. Ne znam kako oni prolaze kroz život. To smatram nevjerojatnim. Bijedni su svi ostali. Tako da kada prolaziš kroz život, trebao bi biti zahvalan što si bijedan. (iz filma *Annie Hall*, Allen, 1977)-argument

-

3. Članstvo u Europskoj uniji je dobro za našu domovinu i za sve nas. Europska unija je velika prilika za napredak Hrvatske. Bit će jamstvo mira, sigurnosti i bolje budućnosti za nas i našu djecu. (Josipović, referendumska video poruka o članstvu u Europskoj uniji, preuzeto s <http://www.youtube.com/watch?v=UXWiGNOeeh4> 25. siječnja 2012.-argument

- 8. Tko, dakle, ne voli usamljenost, ne voli ni slobodu: jer slobodni smo samo kad smo sami. (Schopenhauer, *O mudrosti života*, 2011., str. 133.) -argument

Logičke pogreške

- Jedan čovjek reče Epiktetu: „Uvjeri me da je logika neophodna“.
- Filozof ga upita: „Hoćeš li da ti to demonstriram?“
- „Hoću“, reče čovjek. „Moram li onda koristiti demonstrativnu formu argumenta?“, postavi Epiktet sljedeće pitanje.
- „Da“, ponovo će čovjek.
- Epiktet nastavi ispitivati sugovornika: „A po čemu ćeš prepoznati iznosim li pogrešan argument?“
- Čovek je šutio.
- „Zar ne vidiš“, završi razgovor Epiktet, „i sam prepoznaješ kako je logika neophodna – bez nje ne možeš čak ni znati, je li potrebna ili nije.“

-
- Temelj ljudske racionalnosti: valjano i korektno zaključivanje
 - Logička pogreška: paralogizam i sofizam
 - Sofizam: namjerna logička pogreška
 - Npr. Rogati: „Što nisi izgubio, imaš?”-”Da.”- „Rogove nisi izgubio?”- ”Ne.”-
„Dakle, imaš rogove.”
 - Pokriveni: „Možeš li prepoznati ovog pokrivenog čovjeka?”-”Ne.”-”To je tvoj brat. Dakle, ne možeš prepoznati brata.”

Formalne i neformalne

- **Formalne (non sequitur – ne slijedi)**
- Afirmacija konsekvensa: „Ako kiša pada, onda raste trava. Raste trava. Kiša pada.”
- Negacija antecedensa: „Ako kiša pada, onda raste trava. Kiša ne pada. Trava ne raste.”
- Afirmacija disjunkta: „Kiša pada ili grmi. Kiša pada. Ne grmi.”
- Konkluzija logički ne slijedi

Neformalne pogreške

- Neformalne pogreške svoj izvor imaju:
 - u višeznačnosti i nepreciznosti prirodnog jezika,
 - nedostatku relevantnosti

Petitio principii

- Konkluzija je već pretpostavljena u premisama
- Npr. „Ja nikada u životu nisam prepisivao na testu. Iz toga logički slijedi da nisam prepisivao ni na ovom testu.”

Dvosmislenost: ekvivokacija

- Pogreška koja se javlja kada zamijenimo nekoliko značenja riječi u jednom argumentu. Drugim riječima, kada u argumentu koristimo homonime – u jednom dijelu argumenta jedno značenje određene riječi, u drugom dijelu drugo.
- „Kosa je opasno oruđe. Češljala sam kosu. Dakle, češljala sam opasno oruđe.”

Dvosmislenost: amfibolija

- Dvosmisleni izrazi dopuštaju više od jednog tumačenja
- „Mislio sam da je tvoja jahta veća nego što jest”
- *Ibis redibis numquam in bello peribis.*

1. *Ti ćeš ići vratiti se, nikad u ratu poginuti.*
2. *Ti ćeš ići vratiti se nikad, u ratu poginuti.*

Neodređenost: skliska padina

- Skliska padina predstavlja pogrešku koja nastaje kada bez obzira na lepezu razlika između pojma A i pojma B, na temelju nemogućnosti određivanja granice prijelaza, zanemarimo razliku i 'pretvaramo se' kao da je nema.
- „Nisam dobro napisao ispit i zbog toga ću pasti kolegij. Onda ću biti primoran platiti sljedeću godinu, a da bih to mogao morat ću se zaposliti. Onda neću imati vremena za učenje pa ću izgubiti pravo školovanja. Na kraju neću imati za stanarinu i postat ću beskućnik” (srednja.hr)

Neodređenost-opterećen jezik

- Pristran argument: u kojem se vrednujući jezik koristi s ciljem predstavljanja nečeg kao dobrog ili lošeg bez odgovarajućeg opravdanja.
- "Zakon o nula promila nije dobar jer daje pandurima pravo da zakonskom procedurom i kaznama gnjave ljude koji voze „malo veseliji”

Apel na emocije

- "Šanse za nuklearni rat se povećavaju s proizvodnjom svake rakete. Gledam prekidač i vidim našu djecu živu i spaljenu, San Francisco kao masu svinutog čelika, čujem smrtni hropac i eksploziju. Onda marširaju pobjednici: tisuće štakora i vojska žohara."

Argumentum ad misericordiam

- Izbjegavajući raspravu oko sporne teze, želimo kod sugovornika probuditi samilost-
- Npr. Kada nekoga uhvatite u krađi, tada se on opravdava da kod kuće ima malu djecu.

Argumentum ad baculum

- Kad ne možemo dokazati svoju tvrdnju prijetimo silom ili upotrebljavamo silu protiv onoga tko se ne slaže s našom tezom
- „*Smiri se, ili ćeš dobiti otkaz.*”

Argumentum ad hominum

- Oспорavamo usmjeravajući pozornost na stvarne ili izmišljene osobine, motive, osobe koja je iznijela argument
- „Stara komunjara...kriv si zbog toga što si član nekog udruženja”
- „Plaćenici, špijuni, jugonostalgicari, udbaši, zeleni i crveni vragovi ... „

Zamjena teza

Odvraćanje pozornosti

- Spornu tezu nastojimo utemeljiti tako da zamijenimo tezu koju je lakše braniti.
- "Znanost tvrdi da cjepivo ne uzrokuje autizam. No to nije točno. Autizam je težak neurobiološki poremećaj od kojeg pati sve veći broj djece i medicinska znanost treba učiniti sve da otkrije uzroke toga poremećaja jer samo time pridonosi učinkovitijem sprječavanju razvoja i ublažavanju posljedica autizma."
- Stvara se privid da se argumentira izvorna teza.

Zamjena teza: Slamnati čovjek

- Izvornu tezu pogrešno tumačimo, odnosno zamijenimo tezom koju je lakše opovrgnuti.
- Ova pogreška se sastoji od preuveličavanja i karikiranja protivničkih stavova jer ih je kao takve lakše napasti i pobiti.
- „Moj protivnik vas pokušava uvjeriti da smo evoluirali od majmuna koji se ljuljaju po stablima.”

Argumentum ad Populum

- Ne ulazimo u raspravljanje o biti sporne teze, puk želimo pridobiti djelovanjem na njihove emocije, predrasude
 - *samo pokvarenjak može posumnjati u to*
 - *„duboka je istina da...”*

Argumentum ad verecudiam

- Argument strahopoštovanja prema autoritetima
- „Ako je Aristotel rekao da je tako, onda je to tako.”
„Moja učiteljica je rekla pa, stoga mora biti tako...”

Argumentum ad ignorantiam (argument neznanja)

- Dokazivanje da je neka tvrdnja istinita ili neistinita samo zato što još nitko nije dokazao suprotno.
- Nije dokazano na duhovi postoje.
Dakle duhovi ne postoje.

Vježba

Formalne pogreške

- Afirmacija konsekvensa
- Negacija antecedenata
- Afirmacija disjunkta

Neformalne pogreške

- ~~Petito principii~~
- Ekvivokacija
- Amfibolija
- Skliska padina
- Opterećeni jezik
- Apel na emocije(ad. Batine, ad. Mislosrđa
- Argument protiv čovjeka
- Odvrćanje pozornosti
- Slamnati čovjek
- Argumnet za puk
- Argument neznanja

-
- *Ako autorski honorari rastu, knjige poskupljuju*

Knjige poskupljuju

Autorski honorari rastu

Afirmacija konsekvensa

- *Ako je more hladno, kupanje je neugodno.*

More nije hladno

Kupanje nije ugodno

Negacija antecedenata

-
- *Marija nosi dugu kosu.*

Kosa je opasno oruđe.

Marija nosi dugo opasno oruđe. -ekvivokacija

- Novac mu je odnio bezbrižan život. Amfibolija
- Smiri se, ili ćeš dobiti otkaz. Argument batine
- Kako mu možete vjerovati kad je agnostik... argument protiv čovjeka

-
- „samo pokvarenjak može posumnjati u ...” argument za puk
 - „umro mu je otac...”- ad mislosrđa
 - Za bolest raka još nema lijeka.

Rak je neizlječiva bolest.- argument neznanja

- Ograničenje brzine (npr. vozeći 10 km/h više od ograničenja postaje li moja vožnja odjednom opasnija)-skliska padina
- „Maja je opet posudila novac”-amfibolija

Literatura

- D. Sekulić: Neformalna logika
- D.Lauc, Z.Šikić: Logika, Školska knjiga , Zagreb, 2014.
- G. Petrović: Logika, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
- Iva Busherberger: Kritičko mišljenje: priručnik kritičkog mišljenja, slušanja, čitanja i pisanja, Universitas, Rijeka 2012.
- <https://www.slideshare.net/GordanaComic/loi-argumetni-ilustrovana-knjiga>